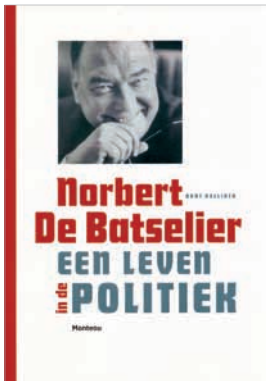

Els Witte,
em. prof. dr. VUB

BART HELLINCK

Norbert De Batselier. Een leven in de politiek

Bart HELLINCK,
Norbert De Batselier.
Een leven in de politiek,
Antwerpen: Manteau,
2010, 400 p.,
ISBN 978 90 223 2469 1.

De Vlaamse socialist Norbert De Batselier (°1947) heeft, geheel volgens zijn eigen stijl, voor een originele formule gekozen om bij het afsluiten van zijn politieke carrière terug te blikken. Het is geen autobiografie geworden, noch koos hij voor memoires waarin we enkel de standpunten van het hoofdpersonage te lezen krijgen en waarin het eigen gelijk meestal centraal staat. Norbert De Batselier zocht naar een historicus die met de materie vertrouwd is. Hij had zijn kabinetsarchieven gedeponneerd in Amsab-ISG en vroeg aan Bart Hellinck, die dit archief verwerkte, zijn biografie te schrijven. Op basis van deze documenten, maar ook met de hulp van de talrijke geschriften van de hoofdfiguur en met niet minder dan vijftienzeventig kritische orale getuigenissen van vrienden, medewerkers en collega's reconstrueerde Hellinck De Batseliers politieke carrière, niet zonder zijn eigen analyses met die van de hoofdfiguur in lange gesprekken geconfronteerd te hebben. Het resultaat is een bijzonder nuttig en boeiend boek, dat interessant is voor al wie deze socialistische politicus heeft gekend of voor de in politiek geïnteresseerde lezer, en dat ook zijn diensten zal bewijzen voor wie de politiek in Vlaanderen wil reconstrueren tijdens de periode 1970-2005. Een geschiedenis die hoe dan ook nog moet geschreven worden. Biograaf Hellinck analyseert namelijk vrij grondig verschillende thema's, waaronder De Batseliers achtergrond, het type socialistische politicus dat hij geweest is, zijn betekenis als Vlaams beleidsman en zijn impact als partijideoloog.

Wat zijn achtergrond betreft, kunnen we drie belangrijke pijlers ontdekken. We krijgen eerst een helder zicht op zijn opleiding. De Batselier was het product van het kwaliteitsvol Dendermonds officieel onderwijs en werd vervolgens als econoom opgeleid aan de jonge VUB. Hij onderging er de invloed van vooral macro-economisch geïntereerde professoren, met naast de alomtegenwoordige Gaston Van der Eycken, Nederlandse professoren als Jan Tinbergen en Jan Pen, en Piet Frantzen die voor de grondige kennis van het wetenschappelijk marxisme en het demanisme zorgden. Economen behoorden in de jaren 1950 en 1960 ook tot het rijtje intellectuelen dat de Belgische Socialistische Partij opzocht en niet zelden kwamen ze terecht in de instellingen van de neokeynesiaanse staat. De Batselier volgde hun voorbeeld.

Hij begon zijn politieke carrière als Jongsocialist. Dat was een vrij gebruikelijke weg, zeker op het einde van de jaren 1960 en het begin van de jaren 1970 toen de Jongsocialisten, samen met de groep rond het weekblad *Links* overigens, heel heftig aan de kar van de vernieuwing en de radicalisering duwden en op jonge wereldverbeteraars heel wat aantrekkingskracht uitoefenden. Als nationaal voorzitter zat Norbert De Batselier midden in het spanningsveld tussen de oudere en de jongere generatie. Maar hij leerde er ook organisatorische bakens uitzetten, een leerschool die hij later in zijn eigen Dendermondse federatie toepaste, toen hij die succesvol fundamenteel vernieuwde.

Vakbond en partij hadden in die periode nog strakke banden. Ook voor De Batselier was die band heel hecht. Van huize uit is ze hem door zijn vader meegegeven en toen hij de keuze kon maken tussen een academische carrière en de studiedienst van de vakbond, opteerde hij voor deze laatste functie (1972-1979). Ook daar drukte hij zijn stempel, zowel bij de uitbouw van de studiedienst als van het vormingsinstituut dat de ideologische opleiding van het middenkader moest versterken. Zeer snel werd hij trouwens de rechterhand van Georges Debunne. Het is onnodig te beklemtonen dat die band hem het vertrouwen van de syndicale beweging opleverde.

Zijn achtergrond bepaalde sterk het type socialistisch politicus dat De Batselier werd. Economie was voor hem de voedingsbodem van het beleid. Hij aanvaardde de vrije markt, maar de overheid mocht geenszins de dienstmeid van de privébelangen zijn of opdraaien voor de fouten van de privésector. Ze moest de markt corrigeren en mee sturen in de richting van verantwoorde groei met aandacht voor de tewerkstelling en voor toekomstgerichte sectoren. In strategische sectoren wou hij het openbaar industrieel initiatief dan ook bevorderen. Het beleid moest bovendien steeds gebaseerd zijn op wetenschappelijke benaderingen en aan de hand van serieus onderzoek uitgewerkt worden. Studies waren voor hem referentiepunten die getoetst moesten worden. Kortom, in al de functies die hij ging uitoefenen, tot en met zijn mandaat als burgemeester van Dendermonde, bleef hij trouw aan zijn wetenschappelijke achtergrond. De lezer verneemt dus heel duidelijk waar hij als socialist voor stond, maar ook waar hij wars van was. Met de antipolitiek en de groei van extreemrechts was De Batselier diep ongelukkig. Voor

Norbert De Batselier met Frank Vandenbroucke en Louis Tobback, begin jaren 1990
(Amsab-ISG, Gent)

het Vlaams Blok/Belang-discours was hij zonder meer allergisch. Als plichtsbewust politicus had hij bovendien een grondige hekel aan vriendjespolitiek, aan gesjoemel en zeker aan fraude. Communicatie en perceptie hadden voor hem geen voorrang op vorming en inhoud. Hij vond het dus niet nodig dat hij of zijn beleid 'verkocht' werd. De grote afhankelijkheid van de mediabekendheid was hem integendeel een gruwel.

Wat is nu De Batseliers betekenis voor de Vlaamse politiek geweest? We wijzen er in de allereerste plaats op dat hij een leidende rol heeft gespeeld in de beginperiode van de uitbouw van Vlaanderen (1988-1995). Vooral de staats Hervorming van 1988-1989 gaf hij mee gestalte. Het betekent dus dat hij pionierswerk leverde en op verschillende terreinen de bakens uitzette waarbinnen later verder werd gebouwd. Dat was zeker het geval op economisch vlak, waar hij zo veel mogelijk probeerde zijn visie door te drukken, eerst als kabinetschef en later als minister. De energiesector verloor hij daarbij zeker niet uit het oog. Als antwoord op de kloof tussen politiek en burger, lanceerde hij een urgentieprogramma voor sociale huisvesting, dat groots en snel werd aangepakt en waarmee ook de basis werd gelegd van de Vlaamse wooncode. Maar het is toch vooral als minister van Leefmilieu dat hij de geschiedenis zal ingaan. Zijn beleid was zichtbaar daar waar het het natuurbeheer betrof, maar tegelijkertijd ook structureel via duurzame wetgeving en de introductie van het principe dat de vervuiler betaalt. De Batselier lag met andere woorden

in Vlaanderen mee aan de basis van de moeilijke oefening om economie en ecologie te laten samengaan.

Biograaf Hellinck schenkt terecht ook veel aandacht aan de partijideoloog De Batselier. Als politicus met een brede achtergrond en een sterk ideologisch kader, hechtte hij inderdaad veel belang aan ideologie en ideologische debatten. Zijn drang naar vernieuwing uitte zich ook op dit vlak. Gestimuleerd door en samen met Karel Van Miert, zorgde De Batselier voor een complexloze Vlaamse opstelling van de partij. Hij was dan ook een overtuigde federalist, die het samenleven van de twee gemeenschappen in België enkel in een federale constructie mogelijk achtte. Hij bleef echter een federalist die de objectieve en omkeerbare solidariteit tussen de gemeenschappen als uitgangspunt nam. Het was het socialistische standpunt dat in de *Resoluties van het Vlaams Parlement* (1999) overigens duidelijk tot uiting kwam. De Batselier zag ook al vroeg in dat ecologie een geïntegreerd onderdeel van de linkse politiek van de toekomst moest uitmaken. Economie en milieu dienden samen te gaan. Dit sterk geprononceerd sociaal, Vlaams en groen profiel gaf hem de mogelijkheid om in de richting van een progressieve frontvorming te werken. Hij was niet de eerste. Ook voorzitter Léo Collard had op het einde van de jaren 1960 al geprobeerd om de linkse krachten te verenigen en een decennium later waagde voorzitter Van Miert een nieuwe doorbraakpoging. De Batselier deed in het midden van de jaren 1990 een nieuwe zet, ditmaal ondersteund door de sociaalprogressieve Vlaamsnationalist Maurits Coppieters. De Batselier werd dan ook nog lang herinnerd als de man van het Sinjaal, ook al slaagde ook hij er niet in om socialisten, groenen, vooruitstrevende nationalisten en ACW-ers tot een progressief front samen te smeden. Daarvoor was de machtsband tussen de christelijke syndicalisten en de christendemocratische partij in Vlaanderen te sterk. Maar dat wou niet zeggen dat hij zijn vernieuwingsplannen aan de kant zette. Onder zijn leiding positioneerde de SP zich op het Toekomstcongres van 1998 als een Europees denkende, roodgroene en radicaaldemocratische Vlaamse partij die heel wat nieuwe kiezers aantrok en de brug naar de middengroepen en progressieve hogeropgeleiden trachtte te slaan.

Tot daar de hoofdlijnen waarmee Hellinck De Batselier als politicus neerzette. Maar dit boek doet meer dan enkel maar de betekenis van één politicus aangeven. Het laat de lezer ook achter de schermen kijken. Zo kunnen we goed de harde strijd volgen die de generatiewissel in de jaren 1970 met zich meebracht. Op het partijestablishment werd hard ingebeukt, ook aan de basis, zoals de vrij ruwe onttroning van Gustaaf Boeykens in Dendermonde aantoonde. En wat we in de archieven zelden kunnen ontdekken, komen we uit de gesprekken met de talrijke geïnterviewden wel te weten: hoe het met de onderlinge verhoudingen tussen de hoofdtenoren gesteld was – Gaston Geens, Luc Van den Brande, Wivina Demeester, Jean-Luc Dehaene en Jan Lenssens komen allen aan bod – hoe kabinetten precies werkten en wat de positie van de kabinetschef was, welke invloed de camaraderie onder de leden van een fractie in oppositietijd had, welke leidersrol Louis Tobback daarbij

speelde, hoe een minister een aanvoerder van zijn kabinet kon zijn ... Voor de kennis van de politieke mechanismen is dit boek dus zeker niet zonder belang.

Het is tevens een kritische biografie geworden. De orale getuigen verzwijgen de negatieve kanten niet, noch de ontgoochelingen, en De Batseliers reflecties missen al evenmin zelfkritiek. Zo wordt de grote impact die Zwarte Zondag (1991) op hem heeft gehad niet verzwegen, maar ook niet de rol die de Agusta-affaire speelde. 'Ik ben daar op het nippertje aan ontsnapt', geeft hij eerlijk toe. Zijn moeizame relatie met de pers en de problemen die dit soms bij zijn medewerkers veroorzaakte, zijn botsing met sterke economische lobby's zoals de elektriciteitssector, de landbouworganisaties, de christelijke middenstandsverenigingen, het weinig verheffende Limburgse reconversieverhaal, het conflict met de top van de administratie als parlamentsvoorzitter, de mestactieplanperiode waarin hij zoveel politieke druk, geweld en intimidatie meemaakte dat hij onder politiebescherming moest worden geplaatst ... Al deze pijnlijke ontgoochelingen worden noch verbloemd, noch verzwegen. Vooral voor de kennis van de grenzen die de economie aan de politiek stelt, zijn ze zonder meer relevant.

Dit is dan ook geen vrolijk boek geworden of een biografie die ons één succesverhaal voorschotelt. Integendeel, er zit zelfs heel wat pessimisme in de politieke balans die De Batselier opmaakt. Als hij achterom kijkt en de politiek en het socialisme van vandaag analyseert, dan constateert hij een diepe kloof. Zijn afscheid typeert hij als het afscheid van een bepaalde visie op het socialisme. Voor hem blijft de toekomst van de sociaaldemocratie niet in het centrum, maar links liggen, zij het met een eigentijdse invulling. Socialisten moeten in de eerste plaats hervormers van de samenleving blijven. Met de verengende aanpak en de klemtonen op de persoon en de verpakking van de inhoud is hij het fundamenteel oneens. Maar het boek is voor hem ook een afscheid van een bepaalde manier van politiek bedrijven: na veertig jaar volle inzet voor zijn idealen stelt hij zich de vraag of er in de hedendaagse politiek nog wel echt plaats is voor iemand die vanuit kennis en praktijkervaring en wars van dogma's, de lange termijn voor ogen houdt. Met de media die almaar meer de agenda en het gezicht van de politiek bepalen en haar willen herleiden tot spectaculaire gevechten tussen clans, met veel oog voor faits divers en infotainment, spoort een dergelijke invulling van de politiek immers niet meer.

Het zijn analyses en gedachten waarin heel wat socialisten van vooral de oudere generatie zich terug zullen vinden. Aan de hand van degelijke, boeiende en helder gecontextualiseerde analyses uit het leven van een Vlaamse toppoliticus heeft Bart Hellinck er gelukkig voor gezorgd dat het politieke denken en handelen zoals De Batselier en zijn medestanders dat voorstaan, niet vergeten worden. En hopelijk levert het boek ook stof voor de reflecterende discussies die de hoofdfiguur zo belangrijk acht, niet enkel binnen de socialistische partij, maar ook in de bredere politieke en intellectuele wereld en in de media.